

PRAWA RODZICÓW W SZKOLE

Dobra i bezpieczna szkoła, skuteczna dydaktycznie i wychowawczo, to szkoła, w której nauczyciele i rodzice są współpracującymi i szanującymi się partnerami. Droga do takiego modelowego rozwiązania, choć coraz bliższa, wciąż pozostaje daleka. Jednak musimy mieć świadomość, że rodzic posyłając dziecko do szkoły, nabywa prawo do współdecydowania o jej kształcie programowym i wychowawczym.

W obowiązujących aktach prawnych regulujących funkcjonowanie systemów edukacyjnych pojawiły się zapisy przyznające rodzicom uprawnienia:

- na poziomie krajowym – konsultacyjne, a czasem decyzyjne,
- na poziomie regionalnym (lokalnym) – konsultacyjne,
- na poziomie szkolnym – decyzyjne

Zapoczątkowana w 1989 r. reforma oświaty przyniosła pierwsze zapisy o prawach rodziców. Podstawowym aktem prawnym, który reguluje uprawnienia rodziców jest ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty. Prawa rodziców w szkole zapisane zostały także w aktach wykonawczych do ustawy. W 1997 r. zyskały nową ważną podstawę prawną w postaci zapisów Konstytucji RP.

W **Konstytucji** zostały m.in. wprost zapisane prawa rodziców do:

- wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, w tym do wychowywania religijnego i moralnego,
- bezpłatnej nauki,
- wyboru szkoły,
- zakładania szkół niepublicznych i do pomocy finansowej państwa w ich prowadzeniu,
- indywidualnej pomocy finansowej dla uczniów,
- ochrony dzieci przed przemocą, okrucieństwem i demoralizacją.

W roku 2000, w wyniku nowelizacji Karty Nauczyciela, rodzice uzyskali prawo wypowiadania się w kwestii oceny dorobku zawodowego nauczyciela przed uzyskaniem przez niego awansu zawodowego.

NAJWAŻNIEJSZE PRAWA RODZICÓW W SZKOLE

1. Indywidualne prawa rodziców

Prawa rodziców w szkole zostały zamieszczone w różnych aktach prawnych. Obok praw konstytucyjnych, najważniejsze indywidualne prawa rodziców w szkole zostały określone w ustawie o systemie oświaty. Należą do nich:

- nauka religii na życzenie rodziców (art. 12)
- na wniosek rodziców prawo podtrzymania tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a także prawo do nauki języka oraz własnej historii i kultury (art. 13)
- prawo dziecka w wieku 5 lat do rocznego przygotowania przedszkolnego. Obowiązek realizacji tego prawa ciąży na gminie, a odmowa jego realizacji winna nastąpić w drodze decyzji.
- Na wniosek rodziców prawo do:
 - wcześniejszego rozpoczynania przez dziecko (które przed dniem 1 września kończy 5 lat) obowiązku szkolnego
 - spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą. Decyzje w tych sprawach podejmuje dyrektor szkoły, w której obwodzie dziecko mieszka. (art. 16)
 - prawo do dowozu dzieci do publicznych szkół podstawowych i gimnazjalnych lub zwrotu kosztów przejazdu do tych szkół, jeżeli droga do szkoły przekracza odległości określone ustawą (art. 17). Obowiązek realizacji tego prawa ciąży na gminie
 - na wniosek rodziców lub za ich zgodą (w przypadku uczniów niepełnoletnich) prawo do indywidualnego programu lub toku nauki. Odmowa realizacji tego prawa następuje w drodze decyzji.

Ważne prawa rodziców zostały sformułowane w rozporządzeniu MENiS z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. 2004, Nr 199, poz. 2046).

Rozporządzenie formułuje prawa rodziców do:

1. informacji o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz obowiązki nauczycieli do dostarczania informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia
2. informacji o zasadach wewnątrzszkolnego oceniania, w tym oceniania zachowania
3. wglądu do ocenionej pisemnej pracy kontrolnej ucznia
4. uzasadniania przez nauczyciela ustalonej oceny ucznia
5. w przypadkach uzasadnionych orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej prawo do obniżenia uczniowi wymagań edukacyjnych
6. informacji przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej o przewidywanych dla ucznia ocenach semestralnych i końcoworocznych
7. egzaminu klasyfikacyjnego ucznia w terminie z nimi uzgodnionym
8. w przypadku ucznia klasy I-III, prawo uzgodnienia ze szkołą pozostawienia dziecka na drugi rok w tej samej klasie

UWAGA

1. Większość indywidualnych praw rodziców rozstrzyganych jest w drodze decyzji administracyjnej. Należy pamiętać, że od decyzji administracyjnej wydanej w pierwszej instancji rodzicom służy odwołanie do organu odwoławczego. Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia. Wystarczy, jeśli z odwołania wynika, że rodzic nie jest zadowolony z wydanej decyzji.
2. Realizacja indywidualnych praw rodziców w szkole jest tym skuteczniejsza, im lepiej funkcjonuje i cieszy się większym autorytetem organ reprezentujący sprawy rodziców w szkole, czyli rada rodziców.

2. Zbiorowe prawa rodziców

Do najważniejszych zbiorowych praw rodziców należą określone w ustawie o systemie oświaty:

- prawo do udziału dwóch przedstawicieli rodziców w komisji konkursowej wybierającej dyrektora
- prawo do posiadania swoich przedstawicieli w krajowej, wojewódzkiej i lokalnych radach oświatowych (art. 45-49)
- prawo do wyboru swoich przedstawicieli do składu rady szkoły (art. 51). Przedstawicieli rodziców do rady szkoły, w liczbie co najmniej dwóch, wybiera ogół rodziców. Z ustawy wynika, że przedstawiciele rodziców winni być raczej wybrani w tajnych i bezpośrednich wyborach. Szczegółowo tryb wyboru członków rady szkoły winien określać statut szkoły. Najbardziej praktycznym sposobem jest ustalenie w statucie, że przedstawiciele rodziców w szkole są wybierani przez radę rodziców, czyli organ szkoły, który reprezentuje rodziców.
- prawo do posiadania ustawowego organu – rady rodziców – która winna reprezentować interesy rodziców wobec szkoły (art. 53 i 54). Organ ten może przybrać inną nazwę.
- prawo do uzyskania informacji o zamiarze likwidacji szkoły co najmniej 6 miesięcy przed terminem likwidacji oraz związane z tym prawo do zapewnienia uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej o tym samym lub zbliżonym profilu (art. 59). Obowiązek realizacji tego prawa ciąży na jednostce samorządu terytorialnego, która prowadzi likwidowaną szkołę.

Istotne zbiorowe prawa rodziców zawarte zostały w aktach wykonawczych do ustawy o systemie oświaty. Do ważniejszych praw określonych w aktach wykonawczych należą:

- obowiązek porozumiewania się dyrektora liceum z radą szkoły w kwestii ustalenia dla liceum ogólnokształcącego profili nauczania
- uwarunkowanie wprowadzenia w szkole innowacji pedagogicznej od pozytywnej opinii rady szkoły
- prawo przysługujące radzie szkoły, lub wspólnie: radzie pedagogicznej, radzie rodziców i samorządowi uczniowskiemu do wnioskowania o nadanie imienia szkole
- prawo do konsultowania z radą rodziców programu wychowawczego szkoły

Ważne prawa zbiorowe rodziców wynikają również z ustawy – Karta Nauczyciela. Dotyczą one:

- prawa do wnioskowania przez radę rodziców lub radę szkoły o dokonanie oceny pracy nauczyciela
- prawa do opiniowania przez radę rodziców dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu, przed dokonaniem przez dyrektora oceny tego dorobku, w związku z ubieganiem się nauczyciela o awans zawodowy na wyższy stopień (art. 9c ust. 6 i 7). Z pytaniem o opinię rady rodziców w tej sprawie jest obowiązany zwrócić się dyrektor szkoły. Rada rodziców ma 14 dni na przedstawienie swojej opinii.